

Duurzame energieprojecten die niet doorgaan door wegvallen SDE++-subsidie vanaf 2027

21 november 2025

Geen SDE++ meer vanaf 2027

In de Miljoenennota 2026 werd duidelijk dat er vanaf 2027 geen budget meer is voor nieuwe projecten onder de SDE++-regeling – en ook de beoogde opvolger voor zonne- en windprojecten, Contracts for Difference, blijft in de lucht hangen. Dit betekent het stilzetten van het belangrijkste vliegwiel van de energietransitie. Zonder SDE++ valt de motor van de energietransitie stil.

In 2024 kwam bijna de helft van alle hernieuwbare energie in Nederland tot stand dankzij SDE++-subsidie. Die projecten hebben Nederland niet alleen groener gemaakt, maar ook sterker: zo'n 18 miljard euro aan kosten zijn ons bespaard gebleven. Tijdens de energiecrisis waren het juist deze bronnen die de prijspiek temperden.

Voor duizenden bedrijven in de duurzame energiesector is de SDE++ de onmisbare schakel om projecten rond te krijgen. Het verdwijnen van deze steun voor nieuwe initiatieven brengt onze toekomstige energiezekerheid, economische innovatie, betaalbaarheid voor burgers en bedrijven en klimaatbeleid in gevaar.

Om inzicht te krijgen in de impact, heeft de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) in oktober 2025 een inventarisatie uitgevoerd onder haar achterban en andere betrokken partijen in de sector. Aanvullend op deze uitkomsten, zette de NVDE hieronder een aantal projecten op een rij, die op stapel staan maar die niet door kunnen gaan door het gebrek aan SDE++ vanaf 2027.

Twence: hergebruik CO₂ en warmte voor warmtenetten

Hergebruik en opslag van CO₂

Er is in Hengelo al een eerste afvanginstallatie voor CO₂ uit de afvalenergiecentrale van Twence. Die is op 18 juni geopend in aanwezigheid van koningin Maxima. De CO₂ wordt geleverd aan de glastuinbouw, zodat de tuinders geen aardgas hoeven te gebruiken. Een geplande tweede, grotere afvanginstallatie, voor hergebruik en opslag komt in het gedrang als er geen SDE++-subsidie meer is vanaf 2027.

Levering van warmte aan warmtenetten

Twence is de belangrijkste leverancier van duurzame energie in Overijssel en levert al warmte vanuit de afval- en bioenergiecentrales aan het warmtenet in Enschede. Twence levert eveneens stoom voor de zoutproductie van Nobian, die dit vervolgens als restwarmte levert aan het warmtenet in Hengelo. Er zijn plannen voor een regionaal warmtenet. De levering van duurzame warmte voor de uitbreiding van warmtenetten wordt lastig als er vanaf 2027 geen SDE++subsidie meer is. De huidige bio-energiecentrale draait, oa dankzij SDE++subsidie. Na 2030 zijn er nieuwe bronnen van duurzame warmte nodig voor warmtenetten. Dat lukt alleen met SDE++-subsidie. Het gaat dan om bronnen als warmte uit biomassa (voor pieklevering) en geothermie (basislast). Aanvulling van de warmtelevering is ook nodig omdat Nobian gaat elektrificeren en geen restwarmte meer beschikbaar heeft voor het warmtenet in Hengelo.

“Nieuwe duurzame warmtebronnen voor warmtenetten komen er alleen met SDE++-subsidie.”

Over Twence:

Bij Twence staat een duurzame, circulaire en biobased samenleving centraal. Dankzij innovaties en nieuwe technologieën brengen we uit afval en biomassa steeds meer grondstoffen terug in de kringloop. Daarnaast groeit de energieopbrengst uit afval, biomassa en zon. Zo leveren we een belangrijke bijdrage aan de regionale duurzaamheidsdoelstellingen.

Gesproken met Ilse Jansink, manager communicatie, en Wim de Jong, Adviseur Markt & Strategie

BMC Moerdijk: groen gas uit pluimveemest

Voor BMC Moerdijk is het niet continueren van de SDE++-subsidie een grote zorg. BMC Moerdijk heeft plannen om de bestaande installatie om te bouwen en onder andere groen gas en vloeibare CO₂ te produceren. BMC Moerdijk verwacht dat wanneer de SDE++-subsidie verdwijnt, het realiseren van een rendabele business case en het verkrijgen van financiering een nog grotere uitdaging wordt. Met SDE+-subsidie wordt een aantal belangrijke projectrisico's gemitigeerd. De bijmengverplichting voor groen gas, waarvan de uitgangspunten nog onbekend zijn, is daarvoor zeker (nog) geen volwaardig alternatief.

Energiebedrijf en mestverwerker BMC Moerdijk onderzoekt de omschakeling van de productie van elektriciteit naar groen gas. Groen gas is een hernieuwbaar gas dat wordt gemaakt van restproducten en speelt een belangrijke rol in de energietransitie. BMC Moerdijk maakt al sinds 2008 op grote schaal groene stroom uit pluimveemest. Een overstap naar de productie van groen gas is een enorme bijdrage in het verder verduurzamen van de energieproductie en voedselketen in Nederland.

Groen gas heeft dezelfde kwaliteit als aardgas, is circulair en kan in deze sectoren worden toegepast. Tegelijkertijd bevindt ook de land- en tuinbouwsector zich in een transitie naar nog duurzamere vormen van voedselproductie. Pluimveemest is een zeer goede bron van duurzame energie en waardevolle nutriënten en levert een belangrijke bijdrage aan beide transitieën.

“BMC: ‘Bijmengverplichting groen gas is zeker geen volwaardig alternatief.’”

BMC Moerdijk wil op haar huidige locatie in Moerdijk een vergistingsinstallatie realiseren waarmee 250.000 ton pluimveemest omgezet wordt in 30 miljoen kuub groen gas. Dit gas wordt ingevoerd in het bestaande gasnet en daarna gebruikt door de industrie of huishoudens. De afgevangen CO₂ uit het biogas wordt omgezet naar 35.000 ton vloeibare biogene CO₂ dat inzetbaar is in onder andere de glastuinbouw. Door aanpassing van de huidige verbrandingsinstallatie, wordt de energie die het digestaat nog bevat omgezet in warmte en elektriciteit die in het eigen proces wordt ingezet. Het restproduct, de as, bevat nog waardevolle nutriënten als fosfaat en kalium en is een alternatief voor kunstmest. Met deze innovatieve combinatie kan jaarlijks een besparing tot wel 206.000 ton CO₂ worden gerealiseerd.

Over BMC Moerdijk:

De eerste plannen om pluimveemest in te zetten als brandstof voor groene energie ontstonden al in de jaren '90. In die tijd zochten pluimveehouders een betrouwbare en duurzame bestemming voor hun mest. Tegelijkertijd zochten energieproducenten naar nieuwe mogelijkheden om groene energie op te wekken. Ze vonden samen een oplossing: in 2008 opende BMC Moerdijk als eerste energieproducent met pluimveemest als brandstof op het vasteland van Europa.

Gesproken met Gerd-Jan de Leeuw, Algemeen directeur

Betuwewind: windenergie voor burgercoöperatie

Energiecoöperatie Betuwewind heeft drie concrete projecten die niet door zullen kunnen gaan, als de SDE++ niet wordt voortgezet vanaf 2027. Die zijn nu namelijk net aan het begin van het vergunningverleningstraject en dat duurt zo 1,5 jaar, dus die zijn niet op tijd klaar vóór 2027. Als de SDE++ stopt, is het ontwikkelrisico veel hoger. De SDE++ is nodig om de businesscase rond te krijgen. Met name de ontwikkelkosten van windenergie op land stijgen hard. Coöperaties zijn minder draagkrachtig, terwijl lokaal eigendom wel vaak belangrijk wordt gevonden. We zadelen omwonenden en coöperaties zo op met een te hoog risico. Dat komt nog bovenop andere issues, zoals terughoudende overheden, netcongestie, lage of negatieve prijzen. Contracts for difference zouden een goed systeem zijn om projecten mogelijk te maken en oversubsidiëring te voorkomen. Het is een ramp als dit niet doorgaat.

Windwinning Culemborg

Windenergie Culemborg is een 100% lokaal initiatief van Coöperatie Vrijstad Windwinning. Iedereen in Culemborg kan lid worden van de coöperatie en zo meedenken over de kansen en keuzes rondom windenergie. De energie wordt voor een eerlijke prijs geleverd aan inwoners en bedrijven in Culemborg.

Natuurlijk gaan we bij het uitwerken van de plannen uit van de landelijke normen op het gebied van windmolens. Bijvoorbeeld op het gebied van geluid, afstand en slagschaduw. Mogelijke nadelen voor de omgeving willen we zo klein mogelijk maken.

Coöperatie Vrijstad Windwinning wil een windmolenpark bouwen ten zuiden van de N320, tussen de Oude Beesdseweg, Kooiweg Oost, Daam van Dijkweg, Korte en Lange Aventureseweg. Deze windmolens helpen Culemborg op weg naar een energieneutrale toekomst. Windenergie Culemborg gaat voor 100% lokale afzet tegen eerlijke voorwaarden. Waarbij het rendement niet alleen ten goede komt aan de lokale investeerders, maar ook aan onze samenleving.

Twee of drie windturbines bij Wadenhoijen

De gemeente Tiel heeft besloten ruimte te bieden voor windenergie langs de A15 bij Wadenhoijen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om twee à drie windturbines te bouwen nabij de afslag Tiel. Energiecoöperatie Betuwewind heeft belangstelling om dit project te realiseren, mede omdat zij al drie turbines exploiteert op het nabijgelegen Avriterrein in Geldermalsen. Dankzij de bestaande infrastructuur kan de aansluiting op het stroomnet relatief eenvoudig worden uitgebreid, wat het project economisch aantrekkelijk maakt. De locatie is geschikt, omdat er binnen een straal van 900 meter nauwelijks woningen staan.

Midden-Betuwe (bij Dodewaard)

Windpark Midden-Betuwe is een samenwerking tussen energiecoöperaties De Batouwse en Betuwewind. Langs de A15, tussen Dodewaard en Andelst, wil men een windpark realiseren met 5 tot 7 windturbines. Naar verwachting zal het park jaarlijks tussen 100-130 miljoen kWh groene energie opwekken. Dat is genoeg om 40.000 tot 50.000 huishoudens van stroom te voorzien. De gemeente wacht op de nieuwe landelijke normen. Dit project loopt al acht jaar.

“Betuwewind: ‘Lokaal eigendom wordt belangrijk gevonden, maar zo zaden we coöperaties op met een te hoog risico.’”

Over Betuwewind:

Betuwewind is een project waar de Burgerwindcoöperatie West-Betuwe aan deelneemt, opgericht in 2014 door betrokken burgers die lokaal duurzame energie willen opwekken. De coöperatie heeft als doel het gebruik van windenergie en andere vormen van duurzame energie te bevorderen en daarmee bij te dragen aan een leefbare wereld. Met windmolens in de regio produceren en gebruiken leden groene stroom, en investeren ze in projecten waarvan de opbrengsten terugvloeien naar de West-Betuwe.

Gesproken met Gerlach Velthoven, directeur energiecoöperatie Betuwewind

Vattenfall: geothermie voor warmtenet

De SDE++ speelt een cruciale rol in het bereikbaar maken van investeringen in duurzame energie, waaronder duurzame warmte. Als we kijken naar onze beoogde investeringen in duurzame warmtebronnen die relevant zijn voor de subsidiejaren 2027 en 2028, gaat het om een totale investeringssom van ruwweg 350 mln euro. Dit staat op het spel op het moment dat de SDE++-subsidie wegvalt en er geen perspectief op een andere vorm van stimulering met vergelijkbare impact is.

Het gaat hierbij om geothermieprojecten, maar ook om de opwaardering van restwarmte uit datacenters en thermische energie uit afvalwater. Allen ten behoeve van de verduurzaming van onze warmtenetten.

Een concreet voorbeeld van een project dat zonder SDE++ niet gerealiseerd kan worden is het Geothermieproject in Amsterdam. Hierin werkt Vattenfall nauw samen met de gemeente Amsterdam en EBN. Op IJburg deed

Energie Beheer Nederland (EBN) al met een boortoren onderzoek naar de ondergrond tot twee kilometer diepte om te bepalen of de regio Amsterdam–

“Vattenfall: ‘Onze investeringssom van 350 miljoen euro staat op het spel.’”

Almere geschikt is voor geothermie (aardwarmte). Het doel is om te achterhalen of er op 1800–2000 meter diepte waterdoorlatend zandsteen aanwezig is dat warm water kan vasthouden voor gebruik in warmtenetten. De boring vormt onderdeel van een breder seismisch onderzoek van 160 km² rond Amsterdam-Zuidoost. Als de resultaten gunstig zijn, kan geothermie vanaf 2030 een kwart van de stadswarmte in Amsterdam leveren en bijdragen aan de afbouw van aardgas. De gemeente, provincie en Vattenfall zijn betrokken bij het project. De huidige boring is puur onderzoeksgericht en wordt later weer afgesloten, omdat op Strandeiland woningen zullen vrijrijzen.

Over Vattenfall:

Vattenfall Nederland zet zich als onderdeel van het internationale energiebedrijf in voor een fossielvrije toekomst, door op grote schaal te investeren in duurzame energieproductie en warmtevoorziening. Zo werken ze aan grootscheepse projecten met wind- en zonneparken, stadswarmte, aquathermie en geothermie.

Gesproken met Jose van Genderen, Vattenfall Nederland mediarelations

TPSolar: zonneparken met maatschappelijke meerwaarde

TPSolar is een Nederlands familiebedrijf. Het wegvallen van de SDE++ gaat ervoor zorgen dat er helemaal geen zonnepark-projecten meer zullen worden gebouwd, verwacht TPSolar. Het gaat nu al heel moeizaam, door de uren met negatieve stroomprijzen, het ontbreken van business cases en de lange vergunningstrajecten. De pijnlijke droogt op, zoals ook blijkt uit de stand van zaken van de Regionale Energie Strategie (RES-foto). Er worden ook geen nieuwe projecten meer ontwikkeld. Steeds meer zonneparkbedrijven vertrekken uit Nederland of verleggen hun activiteiten naar het buitenland. TPSolar en andere bedrijven richten zich nu vooral op batterijen.

De SDE++ gaf een grote boost aan duurzame energieprojecten. TPSolar praat volop mee binnen Holland Solar over het nieuwe voorstel voor Contracts for Difference (subsidie in tijden van tegenspoed voor zonne- en windprojecten; bedrijven betalen terug aan de overheid in tijden van voorspoed, bij hoge stroomprijzen). Als de

Contracts for Difference er niet komen door gebrek aan budget zal het niet lukken om nog zonprojecten van de grond te krijgen. Contracts for Difference worden uit de SDE++-pot betaald en die is leeg vanaf 2027. Subsidie is onmisbaar om bankfinanciering te krijgen. Er zijn zekerheden vanuit de overheid nodig. Er dreigen meerdere

concrete projecten buiten de boot te vallen. TPSolar probeert natuurlijk om voor zo veel mogelijk zonprojecten nog in 2026 SDE++ subsidie aan te vragen, maar dat lukt niet bij allemaal.

Twee concrete zonneparken van TPSolar die geen doorgang vinden door het wegvallen van de SDE++ in 2027 zijn Zonnepark-initiatief Mosbulten en Zonnepark-initiatief Bikkellampen.

“TPSolar: ‘Als de Contracts for Difference er niet komen, zal het niet lukken om nog zonprojecten van de grond te krijgen.’”

De gemeente Meierijstad in de provincie Noord-Brabant opende december 2024 een tweede inschrijvingsronde voor zonneparken in de gemeente. TPSolar diende plannen in voor twee zonnepark-initiatieven: Zonnepark-initiatief Mosbulten en Zonnepark-initiatief Bikkellampen. In mei 2025 kregen ze te horen dat ze beide initiatieven verder mochten uitwerken. De uitgekozen initiatieven scoorden het best op de samenhang van ruimtelijke inpassing, technische haalbaarheid en maatschappelijke meerwaarde. Hiermee sluiten de initiatieven het beste aan op de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. In maart 2026 levert TPSolar een uitgewerkt plan aan. De kans is klein dat er in oktober/november 2026 al een omgevingsvergunning verstrekt is, wat nodig is voor een SDE-beschikking. De financiering van het project is afhankelijk van SDE++ (of Contracts for Difference) in 2027, die er volgens de Miljoenennota 2026 niet zal zijn. Zonder SDE++ is het ontwikkelrisico veel hoger, de SDE++ is dus nodig om businesscase rond te krijgen, anders kan het project niet doorgaan. Daarnaast zijn er met het indienen van een plan en het verkrijgen van de benodigde vergunning hoge ontwikkelkosten gemoeid, die als de SDE++ wegvallen voor niets zijn.

Over TPSolar:

TPSolar is een familiebedrijf dat zich inzet voor de ontwikkeling, de bouw en het beheer van ecologische zonneparken. *Gesproken met René Hendriks, algemeen directeur en Emma Hendriks, projectontwikkelaar.*

Wilmar: Besluitvorming rond vervanging thermische oxidator

Wilmar exploiteert een fabriek voor de productie van vetalcoholen, een belangrijk halffabricaat voor de cosmetische industrie, in het Botlekgebied bij Rotterdam. Tijdens dit productieproces ontstaan restgasstromen die vervuild zijn met broeikasgassen zoals methaan en methanol. Momenteel worden deze restgassen verbrand in een thermische oxidator om emissies naar de atmosfeer te voorkomen. Wilmar overweegt de bouw van een nieuwe installatie waarin naast restgassen ook bijproducten uit het productieproces kunnen worden verbrand. Dit zou veel aardgas en CO₂-uitstoot uitsparen.

De thermische oxidator is circa twaalf jaar in gebruik en vertoont tekenen van slijtage. Bovendien wordt er geen warmte teruggewonnen, terwijl het thermisch vermogen van ongeveer 1.200 kW een aanzienlijk warmteverlies betekent.

Renovatie of vervanging

Wilmar staat voor een strategische keuze: renovatie van de bestaande oxidator, opknappen van de installatie om deze nog circa tien jaar betrouwbaar te kunnen gebruiken. Of vervanging van de oxidator door een stoomketel: een nieuwe installatie waarin naast restgassen ook bijproducten uit het productieproces kunnen worden verbrand. Dit zou niet alleen de eigen warmtevraag deels kunnen dekken, maar ook bijdragen aan een aanzienlijke reductie van CO₂-uitstoot door minder aardgasverbruik. Afhankelijk van de ontwerpkeuzes kan de stoomketel een thermisch vermogen hebben tussen 3 en 20 MW, vergelijkbaar met het energieverbruik van 42 tot 240 huishoudens. De potentiële CO₂-besparing is significant.

Economische en beleidsmatige uitdagingen

De ontwikkeling van een businesscase voor een dergelijke investering kost al snel €100.000 of meer, exclusief ontwerp en bouw. Het volledige traject van idee tot realisatie neemt doorgaans twee jaar in beslag. In een vroeg stadium moet bovendien worden bepaald hoe groot de installatie moet worden.

De economische haalbaarheid wordt beïnvloed door vier grote onzekerheden:

- Kosten van ingekochte warmte: afhankelijk van gasprijzen, ETS-emissierechten en de mogelijke invoering van een CO₂-heffing.
- Beschikbaarheid van subsidies: zoals SDE++.
- Technische keuzes: omvang en configuratie van de nieuwe installatie.
- Beleidszekerheid: gebrek aan duidelijke langetermijnrichtlijnen vanuit de overheid.

Bedrijven zoals Wilmar worden door de maatschappij aangesproken op hun CO₂-uitstoot en verwacht wordt dat zij investeren in verduurzaming. Tegelijkertijd maakt het gebrek aan beleidszekerheid het moeilijk om de economische haalbaarheid van dergelijke projecten te garanderen. Dit vergroot het risico op grote investeringen die in de toekomst mogelijk niet rendabel blijken.

Over Wilmar Chemie:

Wilmar Chemie is onderdeel van Wilmar International, een wereldwijde agribusinessgroep die wereldleider is in plantaardige oliën, vetten en oleochemicaliën. De locatie in Rotterdam-Botlek produceert onder andere vetalcoholen en methanol uit methylester, die gebruikt worden in verzorgingsproducten zoals shampoos en wasmiddelen.

Gesproken met Nancy Lindenhovius, Compliance Officer

Dow: Overstappen op circulaire waterstof als brandstof voor stoomkrakers

Dow heeft een gefaseerde strategie ontwikkeld om de productievestigingen in Terneuzen te verduurzamen. In de eerste fase stond de overstap op circulaire waterstof als brandstof voor stoomkrakers centraal. Deze maatregel zou de uitstoot van broeikasgassen op de locatie met vijfendertig procent verminderen. De productie van circulaire waterstof is echter afhankelijk van de beschikbaarheid van kosteneffectieve opslagfaciliteiten om de afgevangen CO₂ op te slaan (CCS, Carbon Capture and Storage). Door de hoge investerings- en operationele kosten van deze installaties was dit project economisch niet haalbaar zonder SDE++-subsidie.

Daarnaast zorgde de onzekerheid over de vergunningsvereisten ervoor dat deze fase werd gepauzeerd. Dit gaf ruimte om de gekozen technologieën opnieuw te evalueren op hun impact op de stikstofuitstoot en om te bepalen welke duurzame oplossingen op de langere termijn het meest haalbaar zijn. Het vervangen van fossiele brandstoffen door circulaire waterstof blijft echter een belangrijk onderdeel van de strategie om de stoomkrakers in Terneuzen te verduurzamen. Gezien de huidige ontwikkeling van de investerings- en operationele kosten van CCS blijft de beschikbaarheid van subsidie in de vorm van SDE++ (of een ander subsidie-instrument) essentieel om een economisch haalbare businesscase voor verduurzaming te kunnen realiseren.

“Het vervangen van fossiele brandstoffen door circulaire waterstof blijft een belangrijk onderdeel van onze strategie om de stoomkrakers in Terneuzen te verduurzamen. Naast het stimuleren van vraag naar duurzame producten, is overheidssteun noodzakelijk om de risico's af te dekken.”

De hoge en voortdurend stijgende kosten van koolstof in Nederland betekenen dat de langetermijn-rentabiliteit van basischemische installaties in gevaar komt als er geen verduurzaming plaatsvindt. De sector bevindt zich hierdoor in een moeilijke positie: enerzijds zijn de benodigde investeringsprojecten onbetaalbaar en anderzijds zijn de huidige operationele omstandigheden economisch ongunstig. In beide gevallen is het resultaat hetzelfde: de productie van deze installaties dreigt te worden verplaatst naar het buitenland, waarschijnlijk zelfs buiten Europa, waardoor de autonomie binnen de sector verloren gaat. Dit leidt vaak tot hogere CO₂-uitstoot en werkt dus averechts op de klimaatdoelstellingen. Naast het stimuleren van vraag naar duurzame producten, is overheidssteun noodzakelijk om de risico's af te dekken bij cruciale energietransitietechnologieën en infrastructuur, zoals CCS, om zo de verduurzaming van de basischemische industrie in Nederland te ondersteunen en mogelijk te maken.

Over Dow:

Dow is een internationaal materiaalwetenschapsbedrijf met drie locaties in Nederland. Hier worden plastics en basisgrondstoffen geproduceerd voor tal van producten die we dagelijks gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan materialen voor elektronica, sportschoenen, zonnepanelen, auto's, isolatie, en verf. Het is Dow's ambitie om 's werelds meest innovatieve, inclusieve, klantgerichte en duurzame materiaalwetenschapsbedrijf te zijn. Dow werkt aan onze wereldwijde duurzaamheidsdoelstellingen voor het bevorderen van een circulaire economie en klimaatbescherming.

Gesproken met Sophie Vermeire - Dow Benelux Public Affairs

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.